

«ТРЫБУНАЛ» НА ВЯСКОВАЙ СЦЭНЕ. З АНШЛАГАМ

Многія п'есы і камедыі народнага пісьменніка Беларусі Андрэя Макаёнка не сыходзілі з падмосткаў вядучых тэатраў Беларусі, Украіны, Расіі. І было гэта адносна нядаўна, у другой палове мінулага стагоддзя. Зрэшты, шмат што, у тым ліку трагікамедыя «Трыбунал», з поспехам ставіцца дагэтуль, і глядачы нават не здагадваюцца, што прэм'еры асобных спектакляў прайшлі... у нашай вёсцы, на сцэне мясцовага Дома культуры.

Нагадаю, што пісьменнік нарадзіўся роўна сто гадоў таму ў вёсцы Борхаў Рагачоўскага раёна, што на ягоную долю выпала цяжкае дзяцінства. Згадваючы тыя гады (пачатак калектывізацыі), Андрэй Макаёнак пісаў, як галадуха вымушала яго матулю на розныя кулінарныя хітрыкі — нахшталь прыгатавання страў з лебяды, лісця ліпы, а потым — бацвінны, як сям'я ратавалася рыбай, ягадамі ды грыбамі, як ён, малы, пасвіў калгасных свіней (прычым за гэта ніхто не плаціў) і стамляўся настолькі, што засынаў, не даходзячы да пасцелі.

Гэта — з аўтабіяграфіі будучага пісьменніка, які і тое, што яшчэ са школьных гадоў у яго з'явілася любоў да тэатра. Ён быў добры мастак, актывіст мастацкай самадзейнасці, акцёр і нават аўтар асобных нумароў, што праз гады, у дарослым жыцці, і вылілася ў здольнасць, у талент пісаць

драматычныя творы, прычым самай высокай пробы.

Аднак гэта было потым. А спачатку — доўгая, крываваая вайна.

Яна застала Макаёнка на Каўказе. У канцы 1941-га дывізію, у якой служыў Андрэй, перакінулі ў Крым. Малады палітрук стралковай роты разам з маракамі-дэсантнікамі правёў рэйд у тыл ворага пад Феадосію, дзе быў цяжка паранены і зусім выпадкова падабраны на полі бою. Перанёс складаную аперацыю, ледзь не застаўся без нагі, пасля чаго на фронт ужо не вярнуўся — быў камісаваны.

Пасля гэтага, не направиўшы як след здароўе, Андрэй Ягоравіч падаўся на родную Гомельшчыну, працаваў у Журавіцкім райкаме партыі. А пасля вучобы ў партыйнай школе стаў загадчыкам аддзела

ў часопісе «Вожык» і тады ўжо прызнаным аўтарам п'ес, камедый, драм. Кожная з іх ставілася на сцэнах тэатраў, у асноўным — у Мінску, у тэатры імя Янкі Купалы.

Такім чынам Макаёнак атрымаў вядомасць і павагу ў грамадстве. А вось яго сямейнае жыццё неяк не склалася: таму, пакінуўшы кватэру жонцы і дзецім, пісьменнік стаў жыць на лецішчы. Даведаўшыся пра гэта, яго зямляк Уладзімір Сцепчанка, які на Лунінецчыне працаваў старшынёй калгаса «Новае Палессе», даў яму прытулак у нашай вёсцы Любань. Што, відаць, не дзіўна: Макаёнак і Сцепчанка — аднагодкі, разам вучыліся ў Шапчыцкай сямігодцы і Журавіцкай сярэдняй школе, некалькі гадоў сядзелі за адной партай. У гады вайны Уладзімір Апанасавіч таксама

ваяваў, двойчы быў паранены, у верасні 1943-га ледзь вырваўся з палаючага танка, пасля чаго застаўся інвалідам і ўсё сваё пасляваеннае жыццё прысвяціў развіццю беларускага Палесся: працаваў у райвыканкамах — Ганцавіцкім, Лунінецкім і былым Ленінскім, а ў 1959-ым узначаліў адстаючы калгас, да якога далучылі яшчэ адзін, прычым не лепшы...

Выбрацца з багны банкруцтва гэтым гаспадаркам і, вядома ж, старшыні дапамагаў сам Машэраў, з якім Сцепчанка быў добра знаёмы і які не раз наведваў наша «Новае Палессе». Без усякай аховы Пётр Міронавіч выязджаў на палі і фермы, сустракаўся і гутарыў з калгаснікамі, бачыў рэальную карціну жыцця. Інтэлігентны, ветлівы, адкрыты — такім ён запамніўся мясцоваму люду.

Сваім сярод сваіх быў тут і Андрэй Макаёнак. Ён досыць часта прыязджаў у Любань, жыў тыднямі, пісаў, бываў на прыродзе і ў полі, хадзіў на гаспадарчыя нарады і ў клуб, усюды слухаў людзей і заўсёды нешта запісваў...

Відаць, на аснове гэтых запісаў і з'явілася задума напісаць драматычны рэпартаж у форме камедыі. Галоўны герой «Таблеткі пад язык» — старшыня калгаса «Маяк» Каравай — «спісаны» з Уладзіміра Сцепчанкі. Іншыя героі таксама шмат у чым былі пазнавальнымі, рэальнымі людзьмі.

А таму не дзіва, што першы паказ гэтай п'есы ў пастаноўцы тэатра імя Янкі Купалы адбыўся не ў Мінску, а ў новым раскошным будынку нашага Дома культуры.

Купалаўцы і тады, і потым прыязджалі сюды не раз. Мы, любаньцы і жыхары навакольных вёсак, бачылі тут Макаёнкавы «Лявоніху на арбіце», «Трыбунал»... Прычым на ўсіх спектаклях залы былі перапоўнены. Памятаю, з якім захапленнем людзі прымалі Генадзя Аўсянікава і Галіну Макараву, у якое свята ператваралася кожная сустрэча з сапраўдным мастацтвам і сапраўднымі творцамі!

У Макаёнка на прэм'ерах, юбілеяў ды ўрачыстасцяў заўсёды прысутнічаў наш Уладзімір Апанасавіч Сцепчанка і амаль заўсёды — Іван Пятровіч Шамякін. Іх звязвалі не толькі творчыя інтарэсы, але і зямляцтва, шчырае мужчынскае сяброўства.

...Даўно няма сярод жывых Андрэя Макаёнка. Аднак вяскоўцы старэйшага пакалення дабром успамінаюць і яго, і паказы спектакляў.

Да таго ж у нашым парку высяцца пасаджаныя пісьменнікам дуб, ясен і два клёны. А на Доме культуры, каля параднага ўвахода, месціцца мемарыяльная дошка, на якой пазначана, што ў перыяд з 1959 па 1974 гады Любань і наваколле неаднаразова наведваў славетны драматург, народны пісьменнік Беларусі Андрэй Ягоравіч Макаёнак, што прататыпам галоўнага героя яго п'есы «Таблетка пад язык» стаў тагачасны старшыня калгаса «Новае Палессе» Герой Сацыялістычнай Працы Уладзімір Апанасавіч Сцепчанка.

**Сцяпан НЕФІДОВІЧ,
краязнавец,**

аг. Любань, Лунінецкі раён.